

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท*

ณัฐวุฒิ ทิมชัย¹

ธนาภัสสร สอนธิรักษ์² ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์³

(วันที่รับบทความ: 28 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2569)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงบประมาณกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 214 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบสอบถามการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงบประมาณกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 71.00 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเขียนสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } y' = 1.05 + 0.59(X_1) + 0.20(X_2) + 0.24(X_3) + (-0.25)(X_4)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } z' = 0.66(X_1) + 0.26(X_2) + 0.24(X_3) + (-0.26)(X_4)$$

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารงบประมาณ, สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2568

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: nattawut.thi@nsru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Factors Affecting Budget Administration of Schools under the Chainat Primary Educational Service Area Office*

Nattawut Thimachai¹

Thanaphat Sonthirak² Paponsan Potipitak³

(Received: March 28, 2026; Revised: April 23, 2026; Accepted: April 27, 2026)

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the level of factors affecting budget administration of schools, 2) study the level of budget administration of schools, 3) study the relationship between the factors affecting budget administration and budget administration of schools, and 4) devise the forecast equation of factors affecting budget administration of schools. The sample group in this research consisted of 214 school administrators and teachers selected by using the Krejcie and Morgan tables and obtained using stratified random sampling method by proportional comparison. The instruments in this research were a questionnaire on factors affecting budget administration of schools with a five-point rating scales and the budget administration of schools with a five-point rating scales. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows: 1) The level of factors affecting budget administration of schools in overall was at a high level, 2) The level of budget administration of schools in overall was at a high level, 3) The relationship between the factors affecting the budget administration and the budget administration of schools in overall were a positive relationship at the high level, and 4) Factors affecting the budget management of schools was able to predict the budget administration of schools for 71.00 percent with the statistically significance at the .05 level. The predictive equations can be expressed as follows:

The predictive equation in raw scores was: $x' = 1.05 + 0.59(X_5) + 0.20(X_3) + 0.24(X_2) + (-0.25)(X_4)$

The predictive equation in raw scores was: $z' = 0.66(X_5) + 0.26(X_3) + 0.24(X_2) + (-0.26)(X_4)$

Keywords: Factors, Budget Administration, Schools under the Chainat Primary Educational Service Area Office

*Research Article from Thesis for the Master of Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2025

¹ Master of Education students, Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: nattawut.thi@nsru.ac.th

² Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชนชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังเป็นปัญหา (Ministry of Education, 2017, p. 131)

การบริหารงานงบประมาณ ถือเป็นส่วนสำคัญในการบริหาร การกำหนดนโยบาย การกำหนดเป้าหมาย แนวทางดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จ และสนับสนุนการบริหารงานด้านต่าง ๆ มีเวลาและบุคลากรในการรับผิดชอบงานที่แน่นอน ลดความซ้ำซ้อน สูญเปล่า ความขัดแย้งในการใช้งบประมาณ สามารถควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานได้ ช่วยในการประสานงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร และเมื่อเกิดข้อผิดพลาดก็สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ทันทั่วทั้ง (Kliengkaew, 2019, p. 75)

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา นั้นเป็น กระบวนการวางแผน จัดสรร ควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากรและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทรัพยากรทางการเงินถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่า โปร่งใส ตรงตามวัตถุประสงค์และสามารถตอบสนองต่อพันธกิจด้านการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะสำคัญของการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา คือ เน้นประโยชน์ทางการศึกษา งบประมาณต้องถูกใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน พัฒนาครู และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา อยู่ภายใต้กรอบนโยบายและกฎหมายของรัฐ การใช้งบประมาณต้องเป็นไปตามระเบียบราชการ เช่น พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (Samajaro, Sangruemjai and Sanguankhruea, 2025, p. 77)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้ดำเนินการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพตามกรอบนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น ได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ยุทธศาสตร์กลยุทธ์ โดยใช้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นเครื่องมือในการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษา และมีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 รอบ 12 เดือน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) การจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำช้า และบางโครงการจัดสรรงบประมาณหลายครั้ง ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนชื่อโครงการ กิจกรรมในโครงการ ทำให้ชื่อโครงการไม่ตรงตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรงบประมาณลดลง ทำให้บางโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย 3) การรายงานโครงการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) มีปัญหา

กับการจัดทำโครงการ การรายงานโครงการ ไม่สามารถดำเนินการและการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Chainat Primary Educational Service Area, 2024, p. 136)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา หรือสามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงบประมาณกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง
2. มีตัวแปรพยากรณ์อย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริหารงบประมาณ

Yuennan (2017, p. 21) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน มาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

Pansupa (2021, p. 12) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา กำหนดควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษากำหนดควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน มีการวางแผนรายรับรายจ่าย ตามโครงการต่าง ๆ ในแผนปฏิบัติการ ตลอดจนมีการติดตามรายงานผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ให้มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้

ขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ

Runcharoen (2010, pp. 102-108) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การจัดตั้งงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ 4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารการบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

Phutamma (2022, p. 5) การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของผู้บริหาร โดยการบริหารงบประมาณได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบตามแนวคิดของนักวิชาการในประเทศหลายท่านได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

ผลการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ได้ตัวแปรขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ประกอบไปด้วย 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินงบประมาณและผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 6) การบริหารการเงิน และ 7) การบริหารบัญชี ซึ่งได้ตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร เป็นขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ

Tangdee (2017, p. 6) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ โดยศึกษาปัจจัย 6 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารงาน 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ 3) ปัจจัยด้านการจูงใจ 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ 5) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร และ 6) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

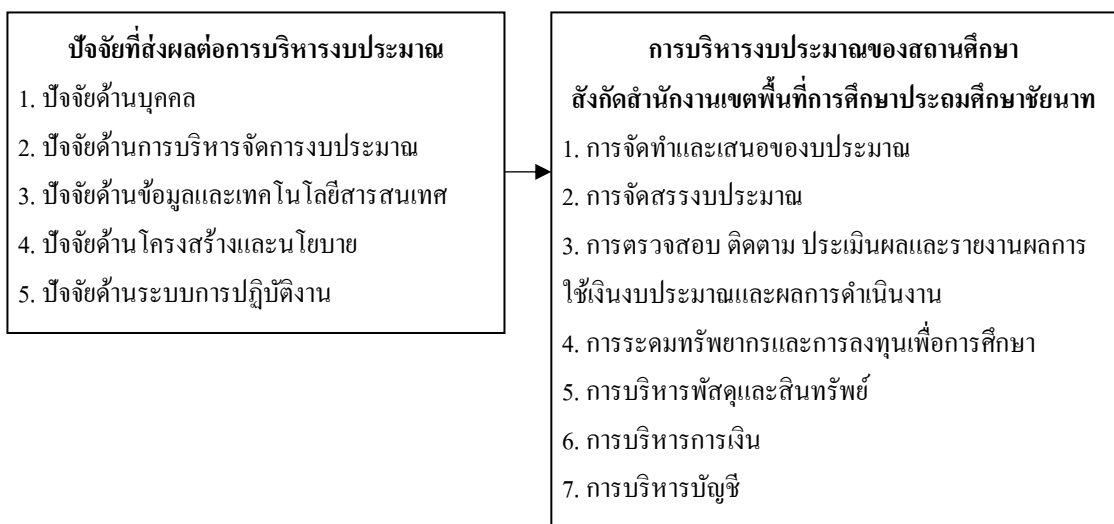
Bannakhom (2021, p. 10) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน โดยศึกษาปัจจัย 5 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยบุคลากร 2) ปัจจัยการวางแผน 3) ปัจจัยงบประมาณ 4) ปัจจัยการกำหนดความต้องการ และ 5) ปัจจัยการบริหารองค์กร

Phutamma (2022, p. 8) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา โดย ศึกษาปัจจัย 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและบรรยากาศในองค์กร 2) ปัจจัยด้านทักษะความรู้ความสามารถ 3) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และ 4) ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน

Musyoka (2017, p. 31) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลประจำเทศมณฑลที่ได้รับการคัดเลือกในเคนยา (มาคูเอนี ไนโรบี เขต NAROK และ KAKAMEGA) โดยศึกษาปัจจัย 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วม 2) ความสามารถของบุคคล 3) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) กฎระเบียบ

ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสามารถสังเคราะห์สรุปเป็นตัวแปรได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคคล 2) ปัจจัยด้านการบริหาร 3) ปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย และ 5) ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายันนาทเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายงบประมาณจากโรงเรียนทั้งหมด 163 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 489 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (Srisaat, 2017, p. 30) ได้กลุ่มตัวอย่าง 214 คน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน Stratified Random Sampling โดยการเทียบสัดส่วน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 71 คนและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายงบประมาณจำนวน 143 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษา จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 38 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 55 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Forms เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 8 - 19 กันยายน พ.ศ. 2568

3. กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม 214 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งได้รับข้อมูลทางโปรแกรม Google Forms ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยการหา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในการสร้างสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษา ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านบุคลากร	4.37	0.42	มาก	4
2	ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ	4.62	0.41	มากที่สุด	1
3	ด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.29	0.52	มาก	5
4	ด้านโครงสร้างและนโยบาย	4.57	0.43	มากที่สุด	2
5	ด้านระบบการปฏิบัติงาน	4.44	0.46	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.46	0.37	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.43) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.52)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ข้อ	การบริหารงบประมาณ	ระดับการบริหารงบประมาณ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การจัดทำและเสนอของบประมาณ	4.60	0.43	มากที่สุด	1
2	การจัดสรรงบประมาณ	4.46	0.45	มาก	4
3	การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินงบประมาณและผลการดำเนินงาน	4.43	0.51	มาก	5
4	การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	4.38	0.58	มาก	7
5	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์	4.39	0.48	มาก	6
6	การบริหารการเงิน	4.57	0.41	มากที่สุด	2
7	การบริหารบัญชี	4.50	0.44	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย		4.47	0.41	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้าน พบว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำและเสนอของบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.43)

รองลงมาคือ การบริหารการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.41) และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.58)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ตัวแปร	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ					
	ปัจจัยด้านบุคคล (X_1)	ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ (X_2)	ปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3)	ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย (X_4)	ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน (X_5)	รวม X_{total}
การบริหารงบประมาณ						
การจัดทำและเสนอของบประมาณ (Y_1)	.20**	.59**	.55**	.55**	.77**	.64**
การจัดสรรงบประมาณ (Y_2)	.16*	.43**	.50**	.45**	.62**	.53**
การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินงบประมาณ และผลการดำเนินงาน (Y_3)	.26**	.47**	.68**	.52**	.76**	.66**
การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (Y_4)	.29**	.48**	.61**	.32**	.53**	.55**
การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ (Y_5)	.35**	.46**	.75**	.59**	.75**	.71**
การบริหารการเงิน (Y_6)	.34**	.66**	.66**	.62**	.72**	.73**
การบริหารบัญชี (Y_7)	.32**	.65**	.74**	.77**	.85**	.81**
รวม Y_{total}	.31**	.61**	.74**	.61**	.81**	.75**

** $p < .01$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * $p < .05$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมและทุกด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงบประมาณอยู่ระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = 0.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในการสร้างพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ตัวแปร พยากรณ์	R	R ²	Adj. R ²	Std. E.	a	b	β	t	Sig
X ₅	0.84	0.66	0.66	0.24	1.05	0.59	0.66	8.90*	0.00
X ₃		0.68	0.68	0.23		0.20	0.26	4.11*	0.00
X ₂		0.69	0.68	0.23		0.24	0.24	3.77*	0.00
X ₄		0.71	0.70	0.23		-0.25	-0.26	-3.45*	0.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ถูกเลือกเข้าสู่สมการมี 4 ตัวแปรเท่านั้น คือ X₅, X₃, X₂ และ X₄ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) สูงขึ้นตามลำดับการเข้าสู่สมการ ดังนี้ 0.66, 0.68, 0.69 และ 0.71 สามารถพยากรณ์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาได้ร้อยละ 71.00

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณไว้อย่างชัดเจน ทำให้การวางแผน การจัดสรร และการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phutamma, 2022) ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวางแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาอย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดทำของบประมาณมีความครอบคลุม ถูกต้อง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phutamma, 2022) ผลวิจัยพบว่า การจัดทำและเสนอของบประมาณเป็นการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ เช่น การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากรและข้อมูลเทคโนโลยี ล้วนมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การบริหารที่มีระบบและบุคลากรที่มีคุณภาพยังช่วยเสริมให้การจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kaewpreecha, 2023) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ผลวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.87$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงบประมาณได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ มีตัวแปรพยากรณ์อย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้สามารถพยากรณ์การบริหารงบประมาณได้ ร้อยละ 71.00 และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.05 + 0.59(X_1) + 0.20(X_2) + 0.24(X_3) + (-0.25)(X_4)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $z' = 0.66(X_1) + 0.26(X_2) + 0.24(X_3) + (-0.26)(X_4)$ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kamfak, 2022) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านโครงสร้างองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 และสามารถพยากรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น -0.25 แม้จะมีความสำคัญในระบบบริหาร แต่ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหากโครงสร้างและนโยบายขาดความยืดหยุ่น หรือไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจะส่งผลในทางลบต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะทั่วไป**

1. ปัจจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านบุคลากรและปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ดังนั้นควรให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท นำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมาณ ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบาย ปัจจัยด้านระบบการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาได้ เพื่อให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีคุณภาพจึงควรพัฒนาผู้บริหารให้มีการบริหารจัดการงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ วางโครงสร้างและนโยบายด้านนโยบายอย่างชัดเจน พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน และข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย ครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบันและนำไปสู่การพัฒนาครูที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะส่งผลให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการงบประมานนั้นส่งผลต่อการบริหารงบประมาณสูงสุด ดังนั้นการพัฒนาการบริหารงบประมาณให้มีคุณภาพนั้น จึงควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีปัจจัยด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

3. เนื่องจากผลวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรศึกษาแนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

เอกสารอ้างอิง

- Bannakhom, S. (2021). *Factors Affecting the Efficiency of Procurement Administration in Schools under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1*. Master thesis, M.Ed., Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon. (In Thai).
- Chainat Primary Educational Service Area. (2024). *Performance Report for Fiscal Year 2024*. Chainat: Author. (In Thai).
- Kaewpreecha, M. (2023). *Factors Affecting to School Budget Management under the office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Areas Office 3*. Master thesis, M.Ed., Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan. (In Thai).
- Kamfak, M. (2022). *Factors Affecting the Efficiency of the Strategic Performance-Based Budgeting Management of Schools under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 1*. Master thesis, M.Ed., Naresuan University, Phitsanulok. (In Thai).
- Kliengkaew, K. (2019). *Organizational Culture Affecting Budget Management of Schools under Suratthani Secondary Educational Service Area Office 11*. Master thesis, M.Ed., Surat Thani Rajabhat University, Surat Thani. (In Thai).
- Ministry of Education. (2017). *The national Education Plan, 2017–2036*. Bangkok: Prikwhan Graphic. (In Thai).
- Musyoka, M. M. (2017). *Factors Affecting the Effective Management of Budget in Selected County Governments in Kenya (Makueni, Nairobi, Narok and Kakamega Counties)*. Doctoral dissertation. M.S., KCA University, Kenya.
- Pansupa, P. (2021). *Budget Administration affecting the Effectiveness of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 27*. Master thesis, M.Ed., Roi Et Rajabhat University, Roi Et. (In Thai).
- Phutamma, S. (2022). *Factors Affecting Budget Management of School Administrators under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5*. Master thesis, M.Ed., Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima. (In Thai).
- Runcharoen, T. (2010). *School administration in education reform era*. Bangkok: Thana Place. (In Thai).
- Samajaro, P., Sangruemjai, S. and Sanguankhruea, K. (2025). Budget Management in Educational Institutions Based on Good Governance Principles. *Journal of setthawit review (OnlineEdition)*, 5(1), 72-87. (In Thai).
- Srisaard, B. (2017). *Preliminary Research*. (10th ed). Bangkok: Suweeriyasarn. (In Thai).

- Tangdee, A. (2017). *The Admanistrative Factors Affecting the Management of Strategic Performance-based Budgeting in Schools under the Office of Secondary Educational Sevice Area 20*. Master thesis, M.Ed., Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani. (In Thai).
- Yuennan, P. (2017). *Development of Budgeting Management Guidelines in Schools under Udon Thani Primary Educational Service Area 4*. Master thesis, M.Ed., Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai).
